

ИЗПОЛЗВАНЕ НА СЪВРЕМЕННИ ТЕХНОЛОГИИ ПРИ АВТОМАТИЗАЦИЯТА НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ В РУ „А. КЪНЧЕВ”. МОДЕЛИРАНЕ НА ХИБРИДНИ СИСТЕМИ

ИСПОЛЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ АВТОМАТИЗАЦИИ ИССЛЕДОВАНИЙ В РУСЕНСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ ИМ. А. КЫНЧЕВА. МОДЕЛИРОВАНИЕ ГИБРИДНЫХ СИСТЕМ

USE OF MODERN TECHNOLOGIES IN THE AUTOMATION OF RESEARCH IN THE UNIVERSITY OF RUSE. MODELING OF HYBRID SYSTEMS

Доц. д-р инж. Кръстев Г., Доц. д-р инж. Георгиев Цв.
Русенски университет „Ангел Кънчев”, Русе, България

Abstract: The report gives an overview of the most popular programming environments for numerical modeling. A modeling approach for hybrid system based on the selected environment MATLAB with the appropriate extensions is described.

KEYWORDS: HYBRID SYSTEMS, SYSTEM MODELING, AUTOMATION OF SCIENTIFIC RESEARCH

1. Въведение

Хибридни системи могат да се срещат в системите за управление в промишлеността, в бита (сложни битови прибори), във военната област (високотехнологични видове оръжия), в областите на транспорта и комуникациите. Всички тези системи се състоят от аналогови и дискретни компоненти. Поради което тези системи са със сложни взаимодействия на дискретна и непрекъсната динамика. Те се характеризират не само с непрекъсната промяна на състоянията на системата но и скокообразни вариации в съответствие с логиката на работа на управляващата подсистема, ролята на което обикновено се изпълнява от изчислително устройство (краен автомат).

В табл.1 са показани някои от широко използваните програмни среди за числено моделиране. Накратко са систематизирани техните функционални възможности, операционната среда, в която работят и фирмата, която ги разработва.

Направения анализ показва че численото моделиране на системи, характеризиращи се със сложно поведение, към които могат да се причислят и хибридните системи, може да се извърши успешно с помощта на комбинацията MATLAB-SIMULINK-STATEFLOW. Ето защо този мощен универсален инструмент е избран в Русенския университет.

2. Изложение

Подходите за моделиране на хибридни системи са описани в [1, 2].

Един от разпространените подходи за представяне на такива системи е моделът на Nerode-Kohn [3], в който хибридната система се представя като обединение на непрекъснат обект и дискретен контролер.

Хибридният автомат е удобно да се представи с кортежа $M=(Q, q_0, V, I, V_{IN}, E, A)$ където Q – е множество на състоянията, $q_0 \in Q$ – начално състояние, V – множество на променливите (определяме също T_V – множеството на всички възможни стойности на променливите V), $I \in T_V$ – начални стойности на променливите; V_{IN} – множество на входните променливи (определяме също T_{VIN} – множеството на всички възможни стойности на променливите V_{IN}), E – множество на събитията (преходите): $E=(q_1, q_2, g)$, където q_1 – начално състояние, q_2 – крайно състояние ($q_1 \in Q, q_2 \in Q$), g – условие (g – подмножество на множествата $T_V \times T_{VIN}$), A – изображение $Q \times T_{VIN} \times T \rightarrow T_V$ – отразяващо промените на променливите при превключване в ново състояние.

Допълнително определяме и множеството на изходните променливи V_{OUT} , което е подмножество на множеството V . Също определяме и множеството от стойностите на изходните

променливи T_{VOUT} . Следва да се отбележи, че входните променливи, принадлежащи на множеството V_{IN} , могат да се променят както дискретно, така и непрекъснато, за разлика от променливите от множеството V (и съответствено, множеството V_{OUT}), които са променят дискретно в моментите на промяната на състоянието $q \in Q$ на автомата M .

По този начин автоматът се представя като звено осъществяващо преобразуване на вектора на входните променливи X_{IN} във вектор на изходните променливи X_{OUT} .

В пакета Stateflow автоматът се представя във вид на граф. Върховете на този граф съответстват на състоянията на автомата (множество Q). Едно от състоянията е начално (q_0).

На всяко ребро на графа се съпоставя условие, което определя множеството g . За всеки автомат се определя множеството на входните, изходните и локалните променливи. За всяка променлива се задава множеството от стойности. Множество от стойности на всяка променлива включва типа (цяла, реална, логическа и т.н.). Освен това за всяка променлива може да бъде зададен диапазона от стойности (минимална и максимална стойност).

Разглеждаме случая на представяне на ШИМ-формировател като автомат, където: множество на състоянията $Q=\{on, off\}$, начално състояние $q=on(0)$, множество на променливите $V=\{Tr, Ts, oldtime, out\}$, множество на входните променливи $V_{IN}=\{time, Ton, Tshim\}$, множество на изходните променливи $V_{OUT}=\{out\}$, начални стойности на променливите $Tr=Ton(0), Ts=Tshim(0), oldtime=time(0), out=1$, където $Ton(0), Tshim(0), time(0)$ са стойности на входните променливи $Ton, Tshim, time$ в началния момент, множество на преходите $E=\{e_1, e_2\}$: преход e_1 : начално състояние $q_1=on$, крайно $q_2=off$, условието g се определя от условието $time-oldtime>Tr$; преход e_2 : начално състояние $q_1=off$, крайно $q_2=on$, условието g се определя от условието $time-oldtime>Ts$.

Изображението A се определя по следния начин:

- при вход в състояние off : $out=0$, останалите променливи не се променят;
- при вход в състояние on : $Tr=Ton, Ts=Tshim, oldtime=time, out=1$.

Променливите имат следния смисъл: $time$ – време, $Tshim$ – период на ШИМ, Ton – работен период, $oldtime$ – времето изминало от момента на преход в състояние on . Променливите Tr и Ts съхраняват стойностите на променливите Ton и $Tshim$ в продължение на един период на ШИМ. Промяната на параметрите на ШИМ е възможно от следващия период.

Времето, периода на ШИМ и работния период се изразяват чрез броя на импулсите на опорната честота.

Даденият автомат във вид на граф е представен на фиг. 1. Автоматът работи по следния начин. В началния момент той е в състояние q_0 , което е състояние on . При това се променят параметрите определени от $Tr=Ton, Ts=Tshim, oldtime=time$,

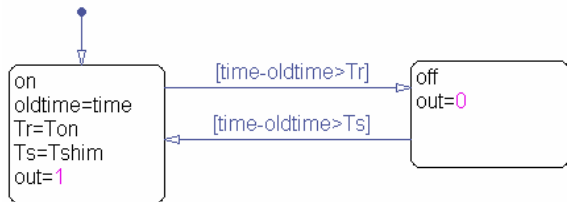
Табл. 1. Сравнение на някои софтуерни среди за числено моделиране

	Разработчик	Цена	Лиценз	Операционна система	Забележка
ADMB	D. Fournier, ADMB Project	Безплатен	BSD	Windows, Linux	Поддържа автоматично диференциране и е подходящ за решаване на сложни минимизационни задачи
Euler Math Toolbox	R. Grothmann	Безплатен	GPL	Windows, Linux	Представява също така и система за компютърно базирана алгебра
FreeMat	Samit Basu	Безплатен	GPL	Windows, Mac OS X, Linux	Връзка външен код на C, C++, и Fortran
GAUSS	Aptech Systems	\$ 70 (комерсиален)	Комерсиален	Windows, Mac OS X, Linux	Основно се използва в икономиката
IGOR Pro	WaveMetrics	\$550 (комерсиален) / \$395 (академичен) / \$85 (студентски)	Комерсиален	Windows, Mac OS X	Интерактивна графика, програмна среда, 2D/3D графики, използва се за научни изследвания и разработки
ILNumerics.Net	H. Kutschbach	Безплатен	LGPL	Windows, Mac OS X, Linux	2D/3D графики
LabVIEW	National Instruments	\$1199 (комерсиален) / \$99.95 (студентски)	Комерсиален	Windows, Mac OS X, Linux	Поддържа графичен (G език) и текстов (.m скрипт) програмен подход
Maple	Maplesoft	\$1895 (комерсиален) / \$99 (студентски)	Комерсиален	Windows, Mac OS X, Linux	Представява също така и система за компютърно базирана алгебра
Mathematica	Wolfram Research	\$1880 (комерсиален) / \$145 (студентски)	Комерсиален	Windows, Mac OS X, Linux	Представява също така и система за компютърно базирана алгебра
MATLAB	The MathWorks	\$1900 (комерсиален) / \$99 (студентски)	Комерсиален	Windows, Mac OS X, Linux	Провеждане на инженерни и научни изчисления с висококачествена визуализация на получените резултати
Mathnium	Mathnium Associates	Безплатен	Безплатен	Windows, Mac OS X, Linux	Java интерфейс и език подобен на Matlab
GNU Octave	John W. Eaton	Безплатен	GPL	Windows, Mac OS X, Linux	В по-голямата си част е съвместим с MATLAB
Origin	OriginLab	\$700 (академичен) / \$50 (студентски)	Комерсиален	Windows	Интерактивна графика, програмна среда, 2D/3D графики, използва се за научни изследвания и разработки
Perl Data Language	Karl Glazebrook	Безплатен	Artistic License	Windows, Mac OS X, Linux	Използва се в астрономията, океанографията, биофизиката и за симулации.
R	R Foundation	Безплатен	GPL	Windows, Mac OS X, Linux	Основно се използва за статистика
S-Lang	John E. Davis	Безплатен	GPL,	Windows, Mac OS X, Linux	Предлага се във версии като самостоятелен интерпретатор или за вграждане

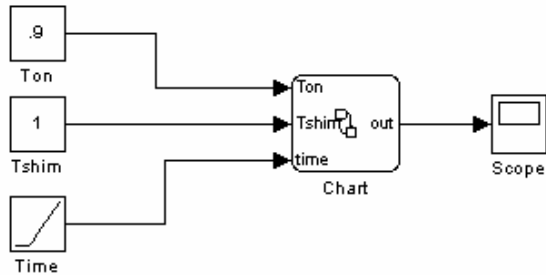
$out=1$. Автоматът се намира в състояние on докато броят на импулсите на опорната честота, постъпили от момента на превключване в състояние on не превишава стойността на работния период T_r , след което се превключва в състояние off и се извършва присвояването $out=0$. Автоматът остава в състояние off докато броят на импулсите на опорната честота, постъпили от момента на превключване в състояние on не превиши стойността на периода на ШИМ T_s . Следва отново

превключване в състояние on и променливите Tr и Ts се зареждат новите стойности и променливата $oldtime$ се нулира. На фиг. 2 е показана реализацията на модел на ШИМ в Simulink.

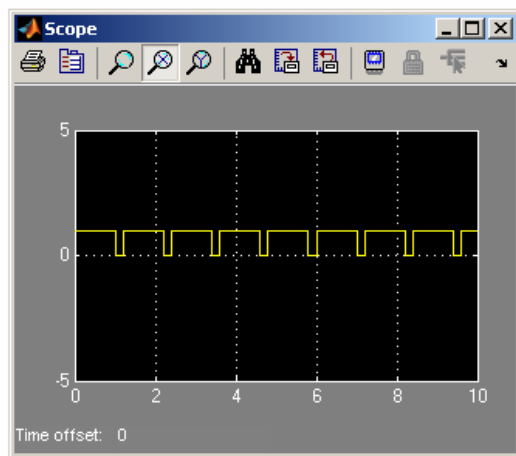
Резултатите от проведеното симулационно изследване при $T_{on}=0.9$ и $T_{on}=0.1$ са показани на фиг. 3 и фиг.4.

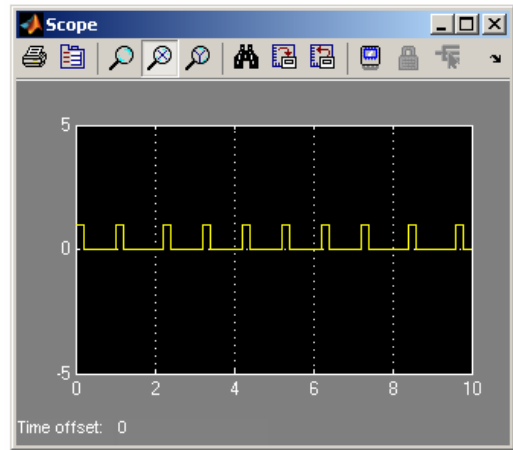
Фиг.1. Модел на ШИМ в програмната среда Stateflow.

Фиг.2. Модел на ШИМ в Simulink.

Фиг.3. Получени резултати при $Ton=0.9$.

Фиг.4. Получени резултати при $Ton=0.1$.

3. Заключение

В статията е разгледан един подход за представяне на хибридни системи, като обединение на непрекъснат и дискретен обект. На негова база се предлага модел на ШИМ. Предложеният модел може да намери широко приложение за получаване на по-точни резултати при моделиране на компютърни системи за управление, както и успешно да се приложи при моделиране на двигатели с вътрешно горене.

4. Литература

- [1] Branicky M.S., Borkar V.S., Mitter S.K. A Unified Framework for Hybrid Control: Background, Model, and Theory //Tech. Rep. LIDSP - 2239, Laboratory for Information and Decision Systems, MIT, April 2004.
- [2] Henzinger T. The theory of hybrid automata //Proc. of IEEE Symposium on logic in Computer Science, 2006, P. 278-292.
- [3] Nerode A., Kohn W. Model for Hybrid systems: Automata, topologies, stability. Technical Report 93-11, Mathematical Science Institute, Cornell University, March 2003.
- [4] Lygeros, John. Lecture Notes on Hybrid Systems. Department of Electrical and Computer Engineering, University of Patras, Greece, 2-6/2/2004